

4/2007

Ročník LXXXIV

Mykologický sborník

Časopis českých houbařů

Obr. 48. Pavučinec olivový – *Cortinarius infractus*. Na vrchu Boubová v Českém krasu (Hostim) našel a fotografoval 27. X. 2007 Jan Borovička (PRM 858120).

Obr. 49. Pavučinec olivový – *Cortinarius infractus*. V PP Na stříbrné u Českého Šternberka našel a fotografoval 5. IX. 2006 Jan Borovička (PRM 846605).

Milí čtenáři,

možná si vzpomínáte, jak jsem před lety psal úvodník na palubě letadla směřujícího do brazilského Ria de Janeira. Napadlo mě, že by z toho mohla být pěkná tradice, a tak jsem opět na palubě boeingu s bločkem a propiskou. Na ruzyňském letišti jsem se – než jsme se odlepili od ranveje – přesvědčil, že hledat houby můžete úspěšně i z letadla. Bílé klobouky pečárek svítí na zelené letištní ploše do daleka, jen s jejich určováním jsou na takovou dálku potíže. . .

Moje letadlo však tentokrát nemíří k proslulým exotickým plážím, ale směrem zcela opačným. Letíme na severovýchod do města, které často mění jména – naším cílem je (toho času) Petrohrad. Pevně doufám, že během mého plánovaného pobytu nepropukne nějaká revoluce, která by opět zamíchala kartami a přeměnila název města na nějaký domněle vhodnější. XV. sjezd evropských mykologů, který pořádá Evropská mykologická společnost (European Mycological Association), bych chtěl prožít pokud možno v klidu.

Let do Petrohradu trval asi dvě hodiny. Je vskutku paradoxní, že stejnou dobu mi trvá cesta vlakem z Prahy do Českého Šternberka. Stejně dvě hodiny – a taková dálka. Můžete během nich dorazit jak ke známé otlučené vlakové zastávce, tak i na místo, kde – pokud jste jako autor tohoto textu ve škole „unikli“ ruštině – nemáte šanci přečíst žádný nápis a objednávání v restauraci je nefalšovanou loterií.

Vědecké konference, které obvykle trvají asi týden, jsou okamžiky v životě vědeckých pracovníků, které jim umožňují setkat se s kolegy z ostatních částí světa a zároveň prezentovat vlastní výsledky vědecké práce. Tato prezentace se většinou provádí trojím způsobem.

První možností je přednáška. Účastníků konference je však hodně, a tak všichni přednášet nemohou. Rozhodnutí, zda zrovna vy budete přednášet, závisí na pořádacím výboru. Pokud vaši prezentaci jako přednášku nevyberou, zúčastníte se tzv. poster session (nejsem si jistý, zda pro to existuje nějaký český výraz). O co jde? Své téma zpracujete přehledně jako prezentaci na posteru – tedy na plakátě, který má obvykle formát A0. Jeho výroba vyžaduje pokročilejší znalosti práce s počítačem a tisk ve specializovaném grafickém studiu přijde asi na 1300 Kč.

Poster (mohl bych používat český výraz, ale bohužel to nikdo nedělá) se přenáší ve speciálních cestovních tubách, podle kterých se vědci jedoucí do zahraničí na konference celkem spolehlivě poznají (tedy pokud někam necestují i architekti). Po jistých smutných událostech poslední doby však zavazadlo nezvyklého tvaru budí podezřívavé pohledy spolucestujících, protože poněkud připomíná některé útočné zbraně, zejména tedy bazuku, která se například používá při sestřelování letadel.

Třetím možným způsobem, jak prezentovat výsledky své práce nebo zna-

losti, jsou – často velice cenné – diskuse během dne v konferenčním areálu anebo i ve večerních hodinách v přilehlých restauracích anebo hotelových pokojích. A kromě toho se v rámci každé konference obvykle pořádá alespoň jedna exkurze. Mykologové pochopitelně jezdí na houby.

Ruští pořadatelé nás vzali několik desítek kilometrů severně od Petrohradu. Nejprve jsme prošli (nepatrnou) část pobřeží Finského zálivu, kde jsme mohli hledat houby v písčných dunách anebo v přilehlém lesíku. Poté jsme autobusem přešli dále do vnitrozemí, kde jsme navštívili les, který svým charakterem velice připomínal naši Šumavu. Koneckonců, i nález šupinovky zavalité – *Pholiota heteroclita* na bříze v blízkosti romantické říčky by tomu odpovídal. Případný zájemce se na ní může podívat v herbáři Národního muzea v Praze, kam jsem ji uložil, abych z Ruska dovezl alespoň nějaký vědecký suvenýr.

Druhové složení hub se skutečně na první pohled nijak nelišilo od toho, co bychom mohli najít v lese u Lenory, a zájem místních o ně byl také značný. Nejenže jsme potkali několik houbařů (s nalezenými borovými hříby!), ale sušené hříbovité houby se daly koupit i v petrohradské selské tržnici. V okolí některých stanic metra pak byly vidět na prodej i čerstvé křemenáče a hříby smrkové – k prodeji byly nabízeny vystavené na novinovém papíru přímo na chodníku. Vzhledem k neznalosti ruštiny jsem se však nemohl zeptat na cenu.

Konference se z České republiky zúčastnilo více mykologů – za všechny jmenuji alespoň brněnské kolegy Vladimíra Antonína a Michala Tomšovského. Ze zahraničních „mykocelbrit“ se konference zúčastnili např. specialistka na trepkovitky Beatrice Senn-Irlet ze Švýcarska, specialista na závojenky Machiel E. Noordeloos z Holandska, specialista na lakovky Gregory M. Mueller z USA, šéfredaktor časopisu *Mycological Research* David L. Hawksworth a ze sousedního Slovenska přijel specialista nejen na holubinky Slavomír Adamčík.

Organizační zajištění ze strany ruských pořadatelů v čele s dr. Alexandrem Kovalenkem bylo prakticky bez problémů, a tak přesto, že na exotické Rio de Janeiro budu nejspíš vzpomínat tak nějak raději, návštěva „Benátek severu“ byla příjemným a užitečným zážitkem.

Jan Borovička

Jan Borovička: The Leading Article

Jan Borovička travelling on business (or, better to say, "on science") again. While it was Rio de Janeiro last time, it is his recent trip to the XV Congress of European Mycologists held by the European Mycological Association in St. Petersburg that he shares his experience with our readers this time. In addition to a regular conference programme, the Russian organisers, headed by Dr. Alexander Kovalenko, arranged a trip to a small section of the Finnish Bay for the delegates to inspect the coastal dune fungus flora. They were taken also to an inland forest site which, in Jan's opinion, resembled the scenery of the Czech Šumava mountains (with similar mushroom hunters, too). Shortly, it was a pleasant and useful visit to the Venice of the North.

Vláknice běloplstnatá – *Inocybe albovelutipes* Stangl, nápádný druh vláknice z Kerska

Lesní osada Kersko v úrodném Polabí na Nymbursku je známá hlavně díky spisovateli Bohumilu Hrabalovi a je i oblíbeným turistickým cílem. V této nevhodné přírodní lokalitě si však přijdou na své i houbaři, neboť zdejší kyprá hlinitopísčité půda s porosty borovic a dubů skýtá dobré podmínky pro růst hub.

Z mykologického hlediska je zajímavé, že v převaze kyselých štěrkopískových půd lesního komplexu Kersko-Bory se zřejmě vyskytují i místa s bazickým podložím, patrně i s určitým obsahem vápna. Hlavně se jedná o okolí minerálního Pramene sv. Josefa nacházejícího se zhruba uprostřed osady v blízkosti NPP Slatinná louka u Velenky s tzv. černavou, tj. lehkou humózní černozemí. Dalším významným faktorem ovlivňujícím druhovou rozmanitost hub jsou antropogenní vlivy, zejména příkopy a úzké pásy trávníků oddělující oplocená letní sídla od silnic procházejících osadou. Narůstající počet soukromých pozemků na jedné straně omezuje přístup do vnitřních částí přírodního parku, a tím logicky i možnosti mykologického průzkumu, na straně druhé však vysazování nepůvodních druhů stromů v zahradách (např. uměle pěstované jehličnany, habr, lípa, líska, jeřáb aj. podél plotů těchto usedlostí) a pravidelná údržba (sečení trávníků před ploty a v příkopech u silnic) vytvářejí podmínky pro výskyt zajímavého společenství makromycetů.

Předmětem mého zájmu v dané oblasti jsou především vláknice (rod *Inocybe*), jejichž bohaté druhové zastoupení v oblasti Kerska si určitě zaslouží pozornost. Při jedné z pravidelných obchůzek silnice protínající Kersko od severu k jihu jsem si v září 2006 hned vedle autobusové zastávky „U pramene“ povšiml nápádných světlých hub, které na první pohled nevypadaly příliš „vláknicovitě“. Teprve při bližším pohledu bylo jasné, že to vláknice jsou, avšak neobvyklé, s nimiž jsem se dosud nesetkal.

Vláknice běloplstnatá – *Inocybe albovelutipes* Stangl

Subg. *Inocybe* = *Inocybium* (Earle) Sing.

Sect. *Lacerae* Fr.

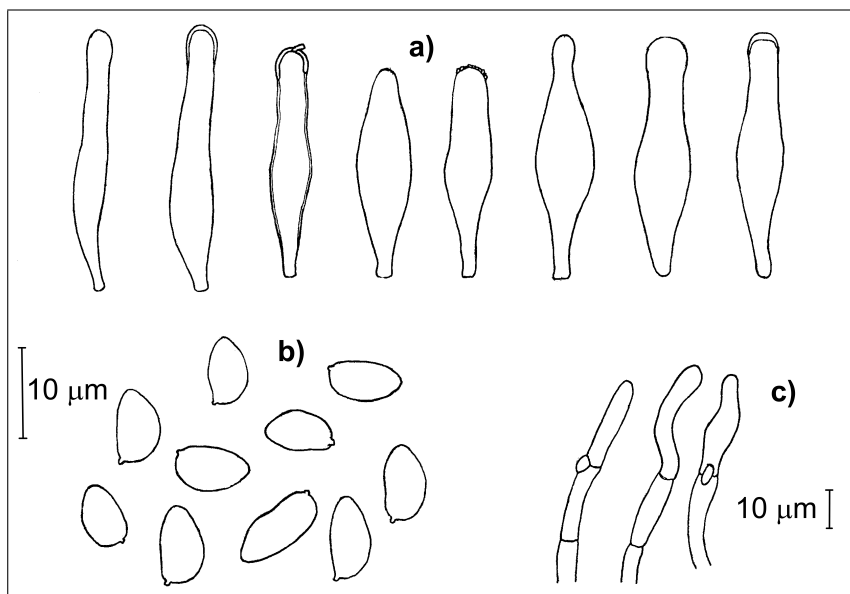
Subsect. *Mesosporinae* M. Bon

Střední až větší vláknice podsaditého vzrůstu a masité konzistence s bělavě šedým až světle okrovým kloboukem, jehož povrch je hrubě plstnatý, na středu

¹Česká mykologická společnost, Karmelitská 14, CZ-11800 Praha 1.
E-mail: bbusek@chello.cz

až drsně šupinatý, s šedavými až světle okrovými lupeny a statným, vlnatě žíhaným třeněm.

Klobouk široký až 6,5 cm, v mládí polokulovitý, pak zvoncovitý až nakonec rozložený, na temeni s tupým hrbolkem, okraj nejprve podvinutý, později jen ohnutý, s bělavým lemem zbytků kortiny, ve stáří odstávající a někdy až na okraji zdvižený. Povrch je nejprve jemně sametový, pak plstnatý, tvořící vláknité šupinky, na středu až drsně šupinatý, na okraji vláknitý a krátce pukající, bělavý, šedý až světle okrový, na otláčených a poraněných místech nahnědlý. *Lupeny* jsou dosti husté, střídavé, ojedinele vidlené, $L=60-80$, $l=1-3$, břichaté, široké, max. $2,5 \times 1,1$ cm, na ostří téměř rovné a světlejší než na ploše, ale nevytvářející výraznou bílou nitku, ke třeni široce vykrojené a úzce (asi z $1/3$ šířky) připojené, bílé, pak dlouho světle šedé až nakonec bledě nahnědlé s olivovým nádechem. *Třeň* je do 5 cm dlouhý a až 2 cm široký, statný, rovný nebo mírně prohnutý, u největší nalezené plodnice až poněkud vřetenovitý, válcovitý, plný, pod kloboukem většinou mírně rozšířený, v mládí s bílou pavučinovitou kortinou, která záhy beze stop mizí, na bázi rovný či jen mírně kulatě rozšířený,

Obr. 50: Vlákničky běloplstnatá – *Inocybe albovelutipes* Stangl. a) cheilocystidy, většinou s tenkými stěnami a naznačeným apikálním rozšířením; b) výtrusy; c) terminální hyfy v horní části třeně.

jemně plstnatý či žíhaný, v horní části jsem někdy pozoroval jemně narůžovělé nádech. *Dužnina* masitá, bělavá, pod pokožkou klobouku a v okrajové vrstvě (kortexu) třeně mírně nahnědlá, nad lupeny s vodnatou (hyalinní) zónou, neměnná. *Pach* po rozkrojení nepříjemně saponátový, později nevýrazný, poněkud jako kořenová zelenina. *Chuť* je mírná. *Chemické reakce*: s KOH (10%) reaguje okamžitě světle zeleně, s fenolem (2%) postupně šedne. NH_4OH a FeCl_3 jsou negativní.

Mikroznaky. *Výtrusy* hladké, mandlovité až oválné, někdy na jedné straně zploštělé až mírně prohnuté (hilární deprese), nikoliv však vyložene fazolovitě, s \pm tupým apikálním zúžením, velké $8-10 (-11) \times 4,6-6 \mu\text{m}$, $Q=1,8$ prům. *Bazidie* kyjovité, převážně tetrasporické, $30-42 \times 8-10 \mu\text{m}$. *Cheilocystidy* četné, většinou lahvovité až poněkud vakovité s apikálním rozšířením, někdy i vřetenovité, meluloidní, avšak se stěnami velmi tenkými ($0,5-1 \mu\text{m}$), bezbarvými v NH_4OH (5%), s řídkou krystalickou inkrustací na temeni či bez, často s vnitřní usazeninou či zrnitým obsahem, s přezkami, velké $45-77 \times 11-17 (-20) \mu\text{m}$. *Pleurocystidy* podobné cheilocystidám, pravé kaulocystidy chybějí, kyjovité paracystidy jsou hojné mezi cheilocystidami. *Pokožka klobouku* typu kutis s tenkými, částečně inkrustovanými hyfami.

Poznámky

Vláknice běloplstnatá je druhem borových lesů na nekyselém písčitém podkladu. Poprvé ji popsal v roce 1980 německý mykolog Johann Stangl z lokality Sandhausen u Heidelbergu, kde rostla v mechatém borovém lese (*Pyrolo-Pinetum*) na navátém vápnitém písku v nadmořské výšce 110 m (Stangl a kol. 1980). Pokud jde o můj nález z 6. září 2006, jednalo se o 13 plodnic v různých stádiích vývoje, které rostly jednotlivě i v malých skupinkách v kypřím hlinito-písčitém substrátu na světlém místě v travnatém odvodňovacím příkopu silnice ve společnosti několika plodnic kořenovce žlutavého – *Rhizopogon luteolus* pod borovicí lesní (*Pinus sylvestris*) a vejmutovkou (*Pinus strobus*) u živého plotu z habrů (v blízkosti též dub, smrk a bříza). Tato lokalita se nachází asi 50 m severně od Josefova pramene v Kersku v nadmořské výšce přibližně 185 m. Na stejném místě jsem našel 23 plodnic i o rok později (12. IX. 2007).

Jedná se o nápadný typ vláknice připomínající svou statností a plstnatým oděním některé světlé druhy z okruhu vláknice potměchuťové – *Inocybe dulcamara*, např. vláknici *I. leucoblema*. Přítomnost tzv. meluloidních hymeniálních cystid (s dvojitou stěnou, nacházejících se na ploše i ostří lupenů) a absence kaulocystid na třeni ji však řadí do sekce *Lacerae* (Bon 1997). Velmi podobná je vláknice *Inocybe ayeri* Furrer-Ziogas, která však roste v kyselých smrkových lesích, obvykle na zbytcích dřevní hmoty. Navíc se liší o poznání tmavším, jemněji plstnatým kloboukem s tendencí vytvářet soustředné šupinky a lupeny připojenými zoubkem na třeně, jenž je bez růžového nádechu a ve spodní části

černá. Podle mikroznaků, v jejichž popisu existuje v literatuře určitý nesoulad, např. pokud jde o tvar výtrusů, však zřejmě nelze oba druhy spolehlivě odlišit (Furrer-Ziogas 1987). Pod jehličnany na vápnitém substrátu roste i jiná podobná vláknička – *Inocybe subnudipes* Kühner, která se však liší zejména žlutým až žlutě okrovým, silně vyklenutým až vybouleným kloboukem, jenž ve stáří silně rozpukává, jakož i cystidami odlišného tvaru. Dosud jen z alpské oblasti je známá jiná podobná, avšak mnohem menší vláknička *Inocybe monochroa* Favre rostoucí pod ryádkou osmiplátečnou (*Dryas octopetala*), vrbou uřatou (*Salix retusa*) a borovicí klečí (*Pinus mugo*). V této souvislosti je zajímavé, že známý italský expert na vlákničky Enrico Bizio (1995) uvádí nález velmi drobných plodnic *Inocybe albovelutipes* s kloboukem o průměru 1 cm a třeněm dlouhým 2 cm, a navíc s vůní po pelargóniích, pod stejnými hostiteli (kromě *P. mugo*) z italských Dolomit v nadmořské výšce 2300 m, přičemž tento nález na základě mikroznaků jasně odlišuje od předchozího vyloženě horského druhu. Nález v Kersku nicméně mnohem lépe odpovídá originálnímu popisu J. Stangla.

Vláknička běloplstnatá je velmi vzácná, v domácí literatuře jsem se s ní dosud nesetkal. V těch evropských zemích, kde byla doposud nalezena, je zpravidla na červených seznamech ohrožených druhů. Zatím jsem nenarazil na žádné praktické vyhodnocení, ale houbaři by se jí měli vyhýbat, což ostatně platí pro všechny druhy vlákníc. Zejména je třeba mít se na pozoru před možnou záměnou se světlými pečárkami.

Latinský název „*albovelutipes*“ znamená v češtině „bělosametonohá“. Bělavé či velmi světlé jsou však celé plodnice, nikoliv jen třeň, a navíc jsou spíše plstnaté než vyložené sametové. Proto bych se přimlouval za pojmenování „vláknička běloplstnatá“ dle návrhu mgr. M. Berana, jemuž děkuji za konzultace. Toto české jméno je publikováno poprvé. Zároveň děkuji ing. J. Landovi za pomoc při přípravě tohoto článku. Dokladový materiál je uložen v herbáři Národního muzea v Praze (PRM 858148).

Zájemcům o vlákničky mohu doporučit následující literaturu: Breitenbach a Kränzlin (2000), Keller a Moser (2001), Kuyper (1986), Monne-Loccoz a kol. (1990), Nespiak (1990) a Stangl (1989).

Literatura

- BIZIO E. (1995): Alcune *Inocybe* più frequenti della zona alpina delle Dolomiti. Rivista di Micologia 38 (2): 3-60.
- BON M. (1997): Clé mycologique du genre *Inocybe* (Fr.) Fr. Documents Mycologiques 27 (108): 1-77.
- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (2000): Fungi of Switzerland, Vol. 5. Lucerne, 338 s.
- FURRER-ZIOGAS C. (1987): *Inocybe ayeri* spec. nov. und *Inocybe vaccina* Kühn. Mycologia Helvetica 2 (2): 193-203.
- KELLER G., MOSER M. (2001): Die *Cortinariaceae* Österreichs. Wien, 220 s.
- KUYPER T. W. (1986): A Revision of the Genus *Inocybe* in Europe I. Subgenus *Inosperma* and the smooth-spored species of Subgenus *Inocybe*. Persoonia, Suppl. Vol. 3: 1-247.

- MONNE-LOCCOZ P., POIRIER J., REUMAUX P. (1990): *Inocybes* critiquables et critiqués. Fungorum Rariorum Icones Coloratae. Pars. 19. Berlin-Stuttgart, 55 s.
- NESPIAK A. (1990): Grzyby. *Inocybe*. Warszawa – Kraków, 175 s.
- STANGL J. (1989): Die Gattung *Inocybe* in Bayern. *Hoppea* 46: 1-409.
- STANGL J., WINTERHOFF W., SCHWÖBEL H. (1980): *Inocybe albovelutipes* Stangl., spec. nov. Ein auffallender Rißpilz des Kiefernwaldes. *Zeitschrift für Mykologie* 46 (2): 165-168.

Bohumil Bušek: *Inocybe albovelutipes* Stangl, A Notable *Inocybe* Species from Kersko

The article informs about *Inocybe albovelutipes* Stangl which is described for the first time from the Czech Republic. It was found in Kersko, a forest summer resort south-east of the town Nymburk in Central Bohemia, in September 2006. 13 fruit-bodies were growing in mown grass, on one side of a sandy water drainage ditch, along a local road under *Pinus sylvestris*, *Pinus strobus*, with also *Picea abies*, *Carpinus betulus* (planted as a decorative wood fence), *Quercus* and *Betula* present. As many as 23 fruit-bodies were observed in the same locality one year later. It is situated in a flat sandy area, former floodplain, adjacent to the Labe (Elbe) river, about 185 m above sea level. A detailed specification and a comparison of *Inocybe albovelutipes* with similar species of the same genus are included. As a rare species it is mostly red-listed in those European countries where it has been found so far. The specimens collected have been deposited in the herbarium of the Mycological Department, National Museum, Prague (PRM 858148).

Jan Borovička²

***Psilocybe medullosa* (Bres.) Borovička, comb. nova**

***Psilocybe medullosa* (Bres.) Borovička, comb. nova**

Basionymum: *Naucoria medullosa* Bres., *Fungi Tridentini* II: 53. 1898.

Jan Borovička: *Psilocybe medullosa*, comb. nova

A new combination *Psilocybe medullosa* (Bres.) Borovička is proposed.

Martin Chocheľ³

Hojný výskyt muchomůrky stroupkaté – *Amanita ceciliae* (Berk. et Broome) Bas v Malé Veleni

Muchomůrka stroupkatá – *Amanita ceciliae* (Berk. et Broome) Bas patří do skupiny pošvatek (v literatuře je někdy uváděna i pod jménem *Amanita inaurata* Secr. ex Gillet). Pošvatky se od „pravých muchomůrek“ liší zejména absencí prstenu, řada z nich nemá ani bradavkovité zbytky závoje na klobouku.

²Geologický ústav AV ČR, v.v.i., Laboratoř environmentální geologie a geochemie. Rozvojová 269, CZ-16500 Praha 6. E-mail: bore.bor@gmail.com

³Krajský úřad Karlovarského kraje, Oddělení ochrany krajiny a zemědělství, Odbor životního prostředí a zemědělství. Palackého 627, CZ -36301 Ostrov nad Ohří.
E-mail: martin.chochel@kr-karlovarsky.cz

Muchomůrka stroupkatá má *klobouk* až 20 cm široký. Na okraji je dlouze rýhovaný a na povrchu pokrytý tlustými, velkými, nahnědlými či našedlými (později až černavými) bradavkami s vroubkovaným okrajem. *Pokožka klobouku* je zbarvená od špinavě žluté přes plavě hnědou až do tmavohnědé barvy, na okraji klobouku bývá světlejší; vzácně se vyskytují i albinotické formy. *Třeň* je rovný, dlouze válcovitý, v dolní polovině pokrytý nahnědlými nebo šedavými šupinkami, na bázi s kroužkatými zbytky pochvy. Stejně jako u ostatních pošvatek je bezprstenný. *Roste* v červnu až říjnu, nepřiliš hojně, jednotlivě nebo v malých skupinkách v listnatých či smíšených lesích na neutrálních až vápnatých půdách. Ke konzumaci se – stejně jako všechny pošvatky – nedoporučuje. Může být zaměněna s některými jinými pošvatkami se zbytky vela na klobouku, např. s muchomůrkou Beckerovou – *Amanita beckeri*.

Muchomůrku stroupkatou jsem poprvé našel v okolí Malé Veleně (okres Děčín) v květnu 2007. Lokalita se nachází na severním svahu údolí, přibližně mezi osadou Soutěska a vrchem Jedlová. Jedná se o kraj lesa s přechodem mezi keřovými porosty a vysokým, asi 80-120 let starým lesem. Vyrůstaly přímo uprostřed cesty pod habry a hlohem v počtu osmi plodnic. Plodnice byly značně mohutné. Svým zbarvením připomínaly muchomůrku růžovku, lišily se však výrazně kuželovitým tvarem klobouku, a zejména absencí prstenu.

V červnu 2007 navštívili nedalekou lokalitu na jižním svahu údolí (teplejší a sušší stanoviště, doubrava a suťový les – habřina) ing. P. Svoboda a A. Šprinc a rovněž našli několik plodnic, jejichž fotografie byly zveřejněny na internetu (<http://www.nahouby.cz>).

Třetí nález jsem učinil v září 2007 – opět na jiném stanovišti, nicméně všechny tři lokality leží v kruhu o průměru cca 4 km. Vzhledem k charakteru krajiny kolem Malé Veleně (široké údolí tvořené řekou Ploučnicí, na obou stranách zúžené) lze očekávat, že tento relativně vzácný druh (Holec a Beran 2006) je zde plošně rozšířen a lokálně není vzácný. Tomu nasvědčuje i fakt, že byly bez cíleného hledání v průběhu sezóny nalezeny řádově desítky kusů plodnic.

Literatura

HOLEC J., BERAN M. [eds.] (2006): Červený seznam hub (makromycetů) České republiky, Příroda 24: 1-282.

Martin Chochel: A Rich Occurrence of *Amanita ceciliae* (Berk. et Broome) Bas in Malá Veleň, North Bohemia

The author describes a rich occurrence of *Amanita ceciliae* (Berk. et Broome) Bas in three locations in the vicinity of the village Malá Veleň, Děčín District, in North Bohemia. Tens of fruit-bodies of this species, which is not quite common in the Czech Republic, were found there during the spring and summer of 2007.

Poznáváme holubinky XII. Holubinka parková – *Russula exalbicans* (Pers.) Melzer et Zvára

Před mnoha lety jsem pod břízami na travnatých svazích mezi chatami v Lukách pod Medníkem nacházel růžově vybarvenou holubinku, ale teprve nedávno jsem si uvědomil, o jaký druh nejspíš šlo. V létě a na podzim roku 2007 rostla tato holubinka hojně na několika místech v České republice, která jsem navštívil. Jmenuje se holubinka parková.

Holubinka parková – *Russula exalbicans* (Pers.) Melzer et Zvára

Syn.: *Russula pulchella* I.G. Borshch.

Plodnice jsou obvykle střední velikosti, mohou být robustní a zavalité, ale také relativně tenkomasé a nepřilíš pevné. *Klobouk* 4-7 (-11) cm v průměru, sklenutý, později až ploše rozložený se sehnutým okrajem a na středu často s mělkou jamkou, s okrajem prakticky nerýhovaným. Průměr klobouku může být nápadně větší než délka třeně. *Pokožka klobouku* je tuhá, slupitelná až do poloviny klobouku, ale někdy jen krátce. Je lysá, hladká, ale někdy i poněkud vrásčitá, zejména na středu, za vlhka je mírně lepkavá. Je variabilně vybarvená v různých odstínech růžové až téměř červené (rybízová červeně), často s promytou krémovou až zelenou, může být krémově či žlutozeleně skvrnitá, také však téměř bílá a (zejména na středu) našedlá či zelenošedá. *Lupeny* jsou křehké, relativně husté, krémové, dosti štíplavě palčivé. *Výtrusný prach* je světle okrový. *Třeň* je kyjovitý nebo až poněkud protáhle soudečkovitý, také válcovitý, na povrchu někdy s rýhami nebo nerovnostmi, dosti měkký, 4-6 (-8) × 1-2,5 (-3) cm velký, bílý, ale s výraznou tendencí světle šednout (nakonec je až mramorovaný, viz Obr. 53). Podle literatury může být i částečně růžový (Melzer 1945, Sarnari 1998 aj.), já jsem však toto zbarvení na třeni nikdy nepozoroval. *Dužnina* je bílá s tendencí bledě šednout ve třeni i v koře třeně, houbovitá, palčivé chuti (v koře třeně palčivost silná, v měkké vnitřní dužnině může být palčivá jen velmi slabě). *Vůně* je nenápadná, podle Melzera a Zváry (1927) poněkud po strakoši. Se zelenou skalicí reaguje šedě růžově, s fenolem červenohnědě; KOH, NH₃, Na₂CO₃, formol a anilin jsou negativní. *Roste* od června do října především pod břízami, podle Melzera (1945) i pod osikami, na travnatých a mechatých místech. Je udávána jako spíše vápnomilný druh (Sarnari 1998, Einhellinger 1985), ale roste i na kyselém podloží. *Praktický význam*. Pro palčivost dužniny je nejedlá.

⁴Geologický ústav AV ČR, v.v.i., Laboratoř environmentální geologie a geochemie. Rozvojová 269, CZ-16500 Praha 6. E-mail: bore.bor@gmail.com

Záměna je možná s více druhy holubinek. Při určování holubinky parkové bychom se měli řídit zejména ekologií – růst pod břízkami a obvykle na místech ovlivněných činností člověka, palčivostí dužniny – zejména lupenů, barvou klobouku – růžové a krémové až krémově zelené tóny, pokožka s velkou tendencí se odbarvovat, a také podle ve stáří šedě mramorovaného (hlavně za vlhka) či bledě šedého třeně. Charakteristická je přítomnost různě vybarvených plodnic na jedné lokalitě. Barvou klobouku ji může poněkud připomínat např. holubinka krvavá – *Russula sanguinea*, která však roste výhradně pod borovicemi. Blízkým druhem je vzácná holubinka štíhlá – *Russula gracillima*, která se liší gracilnější plodnicí, poněkud odlišným vybarvením a také ornamentikou výtrusů.

Vyobrazení holubinky parkové lze nalézt např. v pracích: Galli (2003), Marstad (2004, jako *R. depallens*), Melzer (1945), Melzer (1961), Kränzlin (2005) a Sarnari (1998).

Poznámky

Holubinka parková, kterou Melzer a Zvára (1927) publikovali pod českým jménem holubinka vyrudlá, není v České republice příliš hojná, nejde však o vzácný druh – roste spíše roztroušeně. Z Itálie ji Galli (2003) udává jako vzácnou. V současnosti používané české jméno holubinka parková je pro tento druh velice příznačné, protože tato houba se vyskytuje především na antropogenně ovlivněných stanovištích. Sám jsem ji nikdy nenalezl „v lese“, ale vždy jen v parcích, zahradách, na svazích příkopů podél silnic, pod břízkami podél chodníků ve městech, na nádražích a u autobusových zastávek.

V literatuře je udávána jako druh lehce vápnomilný anebo rostoucí na těžších půdách bohatých na živiny (Einhellinger 1985). Já ji znám jak z kyselých půd (na rulách), tak i z půd vápnitých. Pravidelně vyrůstá např. na nádraží v Českém Šternberku pod osamělou břízkou (19. VIII. 2002, 23. X. 2004, 10. VII. 2005), nalezl jsem ji na Kokořínsku v okolí Medonos (12. VII. 2007), v Praze-Kobylicích (9. IX. 2007), na Příbramsku v okolí Bytízu a ve Lhotě u Příbramě, kde roste na uranových a struskových haldách a v jejich okolí (20. IX. 2002, 9. X. 2002), a také v osadě Ježník u Krnova (13. X. 2007).

Tato holubinka není zařazena do Svrčkovy atlasu holubinek (Svrček a kol. 1984) a obvykle chybí v houbařských atlasech. Na Obr. 53-55 jsou vyobrazeny její typické barevné formy. Položky mých sběrů ze tří lokalit v Čechách jsou uloženy v herbáři mykologického oddělení Národního muzea v Praze (PRM 858124, PRM 858126, PRM 858140).

Literatura

EINHELLINGER A. (1985): Die Gattung *Russula* in Bayern. *Hoppea* 43: 5-286.

GALLI R. (2003): *Le Russule*. Edinatura, 2a edizione, Milano, 480 s.

KRÄNZLIN F. (2005): *Pilze der Schweiz, Band VI – Russulales*. Verlag Mykologia, Luzern, 317 s.

- MARSTAD P. (2004): *Russula* in the nordic countries. Tonsberg, 74 s.
- MELZER V. (1945): Atlas holubinek. Kropáč & Kucharský, Praha, 212 s.
- MELZER V. (1961): Holubinka parková – *Russula exalbicans* (Secr.) Melzer et Zvára. Česká Mykologie 15 (2): 58-60, tab. 41.
- MELZER V., ZVÁRA J. (1927): České holubinky (*Russulae Bohemiae*). Archiv pro přírodovědecký výzkum Čech 17 (4): 1-126.
- SARNARI M. (1998): Monografia illustrata del genere *Russula* in Europa, Tomo primo. Trento, 799 s.
- SVRČEK M., ERHART J., ERHARTOVÁ M. (1984): Holubinky. Academia, Praha, 168 s.

Jan Borovička: Learning to Know the Brittlegills XII – *Russula exalbicans*

Russula exalbicans is described and some notes on its ecology in the Czech Republic are presented. It is rather uncommon but not rare in this country. The author of this article knows it as a species growing in localities with a quite acidic bedrock (gneiss), but also in some others on rather calcareous soils. *Russula exalbicans* is known to be associated with birch and to occur especially along roads, in city parks, gardens etc., and also in the vicinity of abandoned mine dumps (Příbram mining district). The author is not aware of any locality where this species would exist in a natural habitat, far from man-influenced areas. Colour images representing the typical forms of this species are presented in Figs. 53-55, specimens from three localities in Bohemia (Czech Republic) are deposited in the herbarium of the Mycological Department, National Museum, Prague (PRM 858124, PRM 858126, PRM 858140).

Jan Borovička⁵

Dva nálezy pavučince olivového – *Cortinarius infractus* (Pers.) Fr.

Jako pavučince – *Cortinarius* označujeme druhově velice bohatou skupinu velkých hub z čeledi pavučincovitých – *Cortinariaceae*. Rod pavučinec je členěn do několika podrodů, které byly či jsou různými autory někdy považovány za samostatné rody (např. kožnatky – *Dermocybe*, pahříby – *Phlegmacium*). Zatímco druhové rozlišování pavučinců je často nesmírně problematické, jejich zařazení do podrodů je někdy zřejmé na první pohled podle charakteru plodnic. Zejména se to týká pahříbů (*Cortinarius*, podrod *Phlegmacium*), které se vyznačují robustními, obvykle tlustě masitými plodnicemi střední až větší velikosti a lepkavou pokožkou klobouku. Pavučince jsou to ektomykorhizní houby, které rostou jak pod jehličnany, tak pod listnáči. Druhové rozlišování pavučinců z podrodu pahříb je obvykle obtížné, některé druhy jsou však celkem snadno poznatelné. Patří mezi ně např. pavučinec olivový – *Cortinarius infractus*, který je řazen do sekce *Infracti* (Garnica a kol. 2003); Horak (2005) jej uvádí v sekci *Amarescentes*.

⁵Geologický ústav AV ČR, v.v.i., Laboratoř environmentální geologie a geochemie. Rozvojová 269, CZ-16500 Praha 6. E-mail: bore.bor@gmail.com

Pavučinec olivový – *Cortinarius infractus* (Pers.) Fr.

Plodnice dosti robustní, tlustě masité, střední velikosti. *Klobouk* je 3,5-7 (-9) cm široký, sklenutý, někdy s poněkud zploštělým či naopak vystouplým středem. Okraj klobouku je lehce podvinutý, pravidelný či v dospělosti poněkud zvlňžený. *Pokožka klobouku* je hladká, lepkavá, lesklá, lysá, na středu tmavší, hnědá až šedohnědá s olivovým či zlatavým nádechem, k okraji výrazně tmavě či stříbřitě žíhaná. *Lupeny* jsou relativně husté, v mládí šedomodré, pak šedohnědé, v dospělosti olivově rezavé, u připojení na třeně vykrojené. *Třeně* je válcovitý, stejnoměrně silný, na bázi poněkud ztlustlý či kyjovitě rozšířený, avšak bez ohraničené hlízy, 5-9×2-3 cm velký. Je hedvábně lesklý, světlý s olivově modrým odstínem. Téměř po celé délce jsou zbytky pavučinovitého vela, které je – zejména v horní části třeně – rezavě poprášené výtrusným prachem. *Dužnina* je v bázi třeně modrošedá, směrem vzhůru světlejší, se šedoolivově modrým odstínem. Voní zemitě, chuť je odporně hořká. *Chemické reakce*. KOH, FeSO₄, NH₃, Na₂CO₃, lugol, fenol a anilin na dužnině negativní. KOH reaguje na pokožce klobouku ihned zeleně, posléze je na obvodu kapky zelený lem a střed se odbarvuje. Anilin na pokožce klobouku dává do jedné minuty sytě oranžové zbarvení. *Výtrusy* jsou oválné, velké 6,5-8,0×5,9-6,2 μm. *Výskyt a rozšíření*. Roste pod listnáči (duby, habry, buky, lísky, břízy, lípy) na bazických půdách. V některých vápencových oblastech (např. Český kras) patří k dosti hojným druhům. V literatuře (Brandrud a kol. 1998, Breitenbach a Kränzlin 2006) je uváděn i výskyt pod jehličnany, např. pod smrky (Garnica a kol. 2003). *Praktický význam*. Nejedlý. *Studované sběry*. Český Šternberk, PP Na stříbrné, pod dubem nad opuštěným lomem, leg. Jan Borovička, 5. IX. 2006 (PRM 846605). Český kras, Hostim, vrch Boubová, habrový porost u křižovatky silnic (Hostim-Bubovice-Srbsko), leg. Jan Borovička, 27. X. 2007 (PRM 858120).

Přestože se v literatuře obvykle píše, že tento druh roste na vápnatých půdách – např. Velenovský (1920) jej uvádí z řady míst z Českého krasu, Pilát (1969) jej uvádí jako význačný druh doubrav na půdách písčitých a hlinitých (nikoli vápnatých). V běžných atlasech tento druh obvykle chybí. Dvě barevné fotografie jsou na Obr. 48-49.

Pozornost byla věnována i chemickému složení tohoto pavučince, ve kterém byly nalezeny indolové alkaloidy (Bronz a kol. 2007).

Literatura

- BRANDRUD T.E., LINDSTRÖM H., MARKLUND H., MELOT J., MUSKOS S. (1998): *Cortinarius*. Flora photographica 3.
- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (2006): Fungi of Switzerland, Vol. 5. *Cortinariaceae*. Luzern, 338 s.
- BRONZ I., EKEBERG D., HØILAND K., BELL D.S., ANNINO A.R. (2007): The real nature of the indole alkaloids in *Cortinarius infractus*: Evaluation of artifact formation through solvent extraction method development. Journal of Chromatography A 1148 (1): 1-7.
- GARNICA S., WEISS M., OERTEL B., OBERWINKLER F. (2003): Phylogenetic relationships of European *Phlegmacium* species (*Cortinarius*, *Agaricales*). Mycologia 95 (6): 1155-1170.

- HORAK E. (2005): Röhrlinge und Blätterpilze in Europa. Elsevier, München, 555 s.
PILÁT A. (1969): Houby Československa ve svém přírodním prostředí. Praha, 262 s.
VELENOVSKÝ J. (1920): České houby. Nákladem České botanické společnosti v Praze, 950 s.

Jan Borovička: Two Finds of *Cortinarius infractus* (Pers.) Fr. in Central Bohemia

Two finds of *Cortinarius infractus* are reported from the Czech Republic. This species is quite common here though it has been found only in calcareous areas, usually associated with broadleaved trees. Both finds described in this article were made in Central Bohemia, at locations with a high lime content in the soil. Macrochemical reactions observed on fresh specimens: pileal surface stains green in KOH immediately, a drop of KOH solution turns green on the margin and discolours in the middle after some time. The pileal surface turns deep orange in aniline in about one minute. Both collections (see Fig. 48-49) are deposited in the herbarium of the Mycological Department, National Museum, Prague (PRM 846605, PRM 858120).

Jan Borovička⁶

**Zajímavá podzimní houba: čirůvka sírožlutá –
*Tricholoma sulphureum***

Na podzim v lesích nacházíme druhově nesmírně pestrou paletu jedlých i jedovatých hub. Opravdu dobří houbaři by se neměli zaměřovat jen na jedlé druhy, ale měli by se orientovat i v základních jedovatých houbách. A to včetně těch, u kterých záměny s jedlými druhy třeba ani nehrozí. Kromě toho, že tak rozšíří své znalosti, každá z jedovatých hub je svým způsobem krásná. Jednou takovou je i čirůvka sírožlutá.

Čirůvky jsou ektomykorhizní houby, tvoří tedy symbiózu se stromy. Čirůvka sírožlutá, latinsky *Tricholoma sulphureum*, je velice běžnou houbou podzimních lesů. Já ji nacházím obvykle pod duby, kde roste nejčastěji ve skupinách (asi 5-10 plodnic), ale roste i pod jehličnany. Najdeme ji jak na kyselých, tak i zásaditých půdách. Čirůvka sírožlutá má několik charakteristických znaků, díky kterým ji snadno odlišíme od ostatních hub.

Plodnice jsou spíše drobnější, *klobouk* je 3-7 cm široký, široce kuželovitý až ploše rozložený, *třeň* 4-7×0,5-1 cm velký, podélně vláknitý, často vytáhlý a poněkud pokroucený. *Lupeny* jsou relativně řídké a v místě připojení na třeň vykrojené. Jak napovídá jméno, celá plodnice (klobouk, lupeny i třeň) je zbarvena v různých odstínech žluté – jasně až olivově žlutě. Dalším důležitým znakem je vůně plodnic, která je velice výrazná a nepříjemná; je přirovnávána ke svítiplynu nebo skatolu.

Čirůvka sírožlutá je mírně jedovatá, otrava se projevuje 1-3 hodiny po požití bolestmi břicha a zvracením. Kvůli své nepříjemné vůni však ke sběru neláká.

⁶Geologický ústav AV ČR, v.v.i., Laboratoř environmentální geologie a geochemie. Rozvojová 269, CZ-16500 Praha 6. E-mail: bore.bor@gmail.com

Při velké nepozornosti by mohla být zaměněna s jedlou čirůvkou zelánkou – *Tricholoma equestre*, která je masitější, poněkud odlišně vybarvená, ale zejména příjemně moučně voní. Příbuzným druhem je vzácná čirůvka žabí – *Tricholoma bufonium*, která je odlišně vybarvená (klobouk poněkud připomíná šafránku červenožlutou – *Tricholomopsis rutilans*), a roste především pod jehličnany.

Čirůvka sírožlutá je velice hojná, tak se po ní v přírodě podívejte. Vybarvení plodnic a jejich vůně vás při určování spolehlivě povedou. Barevné obrázky najdete na Obr. 57-58, ale také skoro ve všech běžných atlasech.

Jan Borovička: *Tricholoma sulphureum* – An Interesting Autumnal Mushroom

In this popular article, *Tricholoma sulphureum* (the Sulphur Knight), an interesting autumnal mushroom, is described. This species is very common in the Czech Republic being found mostly in association with broadleaved trees (*Quercus*). A recent find of this species is shown in Fig. 57-58. It might be confused with, for example, *Tricholoma equestre* (the Yellow Knight) if observed superficially.

Mykologické akce MK Mělník na rok 2008

Přednášky: Mykologické přednášky se konají pro širokou veřejnost zpravidla jednou měsíčně, vždy ve středu od 17.00 do 19.00 hodin v příjemném prostředí kavárny v Regionálním muzeu Mělník.

Výstava hub: Od 12. 9. do 14. 9. 2008

Bližší informace na <http://www.myko.cz>

O nejchutnější houby v sladkokyselém nálevu

Česká mykologická společnost Praha, odbočka Mykologický klub Úpice, zve všechny přátele na houbařské setkání při 34. ročníku tradiční soutěže.

Akce se koná v Městském sále v Úpici v sobotu 15. března 2008.

Bližší informace na <http://www.myko.cz>

Obr. 51. Vlákniče běloplstnatá – *Inocybe albovelutipes*. V popředí největší plodnice, kterou v Kersku u Pramene sv. Josefa našel a fotografoval 6. IX. 2006 Bohumil Bušek (PRM 858148).

Obr. 52. Vlákniče běloplstnatá – *Inocybe albovelutipes*. Skupina čerstvých plodnic. V Kersku u Pramene sv. Josefa našel a fotografoval 12. IX. 2007 Bohumil Bušek.

Obr. 53. Holubinka parková – *Russula exalbicans*. Pod břízami v blízkosti struskové haldy ve Lhotě u Příbramě sbíral a fotografoval 17. IX. 2007 Jan Borovička (PRM 858124).

Obr. 54. Holubinka parková – *Russula exalbicans* (odbarvená forma). Pod břízami v blízkosti struskové haldy ve Lhotě u Příbramě sbíral a fotografoval 17. IX. 2007 Jan Borovička (PRM 858124).

Obr. 55. Holubinka parková – *Russula exalbicans*. Pod břízkami v trávě v Praze-Kobyliších sbíral a fotografoval 26. VIII. 2007 Jan Borovička (PRM 858126).

Obr. 56. Muchomůrka stroupkatá – *Amanita ceciliae*. Na úpatí vrchu Plešivec na Litoměřicku, pod duby, hlohy a lískami našel a fotografoval 29. VIII. 2002 Martin Kříž.

Obr. 57. Čirůvka sírožlutá – *Tricholoma sulphureum*. Pod duby a habry v Praze-Kobyliších (Ládví) sbíral a fotografoval 9. IX. 2007 Jan Borovička (PRM 858098).

Obr. 58. Čirůvka sírožlutá – *Tricholoma sulphureum*. Abnormálně vyvinutá plodnice se srostlými třeni. V Praze-Kobyliších (Ládví) sbíral a fotografoval 9. IX. 2007 Jan Borovička (PRM 858098).

JEDLÉ HOUBY

Aleš Vít

Využití hub v kuchyni

Vážení čtenáři,

letošní zima, poučená nedůsledností mimořádně teplé a na houby štědré zimy předešlé, dala houbařům hned na počátku na vědomí, že v podobném duchu pokračovat nehodlá. První, tentokrát již listopadový příděl sněhu a s ním i mrazivé dny daly sice optimistický příslib lyžařům, ale současně s tím znamenaly také brzké ukončení růstu většiny pozdně podzimních druhů hub. Následné oteplení z počátku prosince vynahradilo houbařům pobyt v lese vcelku hojným výskytem hlívy ústříčné a také první růstovou vlnou penízovky same-tonohé. Konec roku byl opět mrazivý. Počátek roku 2008, ostatně, stejně tak, jako je tomu i v jiných letech, znamená pro vyznavače houbaření bez ohledu na proměnlivost počasí především netrpělivé odpočítávání času do zahájení jarní houbařské sezóny, která je pro ně odstartována nálezem a ochutnáním prvních kačenek českých či nějakého toho smržíka. Popřejme si tedy do nového roku zdraví a pohodu a těšme se společně na své první úlovky hub pro kuchyni.

Aleš Vít

TROCHU Z HISTORIE

(ČČH, ročník VII, r. 1927, str. 32-128)

Rýže s houbami

Propláchnutou rýži krátce opečeme na mastidle s nakrájenou cibulí, zalijeme dvojnásobkem vody s trochou houbového prachu nebo několika kapkami houbové trestí, kterou jsme si předem připravili (viz níže), přiklopené dusíme a hotovou rýži odstavíme. Zvlášť osmahneme hříbky s cibulí, osolíme je, okořeníme mletým pepřem, podlijeme polévkou a podusíme. K houbám nakonec vmícháme připravenou dušenou rýži.

N. L.

Rýže s houbami a husími játry

Připravuje se stejně jako rýže v předpisu předcházejícím, s hříbky se však současně přidávají jedna dušená husí játra, nakrájená na kousky, a šťáva z jater vypečená.

N. L.

Houbová trest

Do větší kameninové nádoby drobně nakrájíme různé druhy hub (hodí se hříby, klouzky, pečárky) a necháme je zvolna vařiti. Šťáva z nich vytékající se občas odlévá. Když už více šťávy nepouštějí, podlijí se vodou a vaří se na prudším ohni, aby silně vřely. Odvar se přidá k odlité šťávě, tato se osolí a zvolna tak dlouho svařuje, až je hustá jako sirup. Nechá se prochladnouti, nalije do malých, vymytých a suchých lahviček s úzkými hrdly, pevně zazátkuje, zalije parafínem nebo zapečetí. Této tresti se používá k přípravě omáček a polévek.

N. L.

Rýže s hříbky a husími žaludky

Postup přípravy stejný jako v předpisu prvém, místo jater se s hříbky přidá uvařený, na kostičky krájený žaludek husí (nebo žaludky a jatýrka z kuřat) a trochu strouhaného parmasánského sýra. Místo hříbků se mohou přidati žampiony. Výborná chuť jídla se zvýší, přidá-li se do polévky, kterou podléváme, trochu polévkového koření. Smí se upotřebiti toliko pěkných, tvrdých hříbků, ze starých měkkých hub (s olivovými rourkami) není jídlo dobré.

N. L.

Čtverečky s houbami

Připraví se známým způsobem čtverečky z nudlového těsta (jako na „fličky“ se šunkou); když se ve slané vodě uvařily, smíchají se s hříbky nakrájenými a dušenými na másle, cibulce, se zelenou petrželí a kmínem. (Dost omastku a přidat ke čtverečkům teprve, až se všechna šťáva vydusí!) Pekáč se vymaže máslem nebo sádlem, naplní čtverečky promíchanými s houbami, které se pak zalijí vajíčkem rozklechtaným s trochou mléka. Povrch se poklade kousky másla (sádlu) a houbovec se do růžová upeče. Na letním bytě se může použití hotově koupených Zátkových čtverečků.

N. L.

Knedlíky z čerstvých hub

Udus na 3 dkg másla 25 dkg krájených čerstvých hříbků a osol je. Pak zadělej těsto na houskový knedlík, přidej do něho dušené hříbky, vše zamíchej a udělej knedlíky velikosti pěsti a zavař je do slané vody. Vař je asi půl hodiny. Uvařené vyjmi, rozkroj, omasti máslem a posyp strouhanou houskou. Podobně lze připravovati knedlíky se žampiony polními, zelánkami, mladými pestřeci (jen jako koření) a klouzky žlutými čili borovými. Knedlíky vynikají svou vůní a chutí.

Hradecká

Konservování hub v másle

Nakrájené houby se na másle usmaží, vychladlé do lahve narovnájí a máslem zalijí. Při smažení se houby dobře osolí a nechají zvolna úplně vysmahnout. Takto konservovaným houbám zůstává zvláštní jemná chuť hub čerstvě smažených, jež přejde do polévky neb omáčky, kam se potom přidávají. Z různých způsobů konservování hub pokládám tento za nejlepší; každým jiným (např. sušením, nakládáním do soli) ztrácí houby přece jen trochu své chuti.

V. Fremr

Z PŘEVZATÝCH PRAMENŮ

Mnoha našim čtenářům dnes již prakticky málo známá práce, která vyšla v roce 1940, má název *HOUBY VE VÝŽIVĚ LIDU*. Na území tehdejšího protektorátu ji vydal Ústřední svaz zemských jednot společnosti hostinských, Praha II, Zlatnická ulice 3 a vytiskla „Čechie“, Praha XII, Belgická ulice 23. Dr. František Smotlacha v první části pojednává o Houbách v přírodě, životě a výživě člověka. Ve druhé, pro nás důležité části této brožurky s názvem „Houby v kuchyni“, předkládá autorka M. Úlehlová-Tilschová 100 receptů na houbová jídla. Protože jde o průřez klasickou houbovou kuchyní s rozmanitými a vesměs jednoduchými předpisy na přípravu, budeme se této zajímavé publikaci na pokračování věnovat i v několika dalších číslech našeho časopisu.

Bramborová polévka s houbami

Očistíme a nakrájíme nadrobno všechnu kořenovou zeleninu, dáme ji do slané vody, přidáme pokrájené houby jako hříbky, klouzký, lišky, špičky atd. a necháme vařit. Později přidáme syrové na kostky krájené brambory, zahustíme jíškou a spolu dovaříme. Do hotové polévky přidáme utřený česnek a majoránku.

Houbová omáčka světlá

Zpěníme cibulku a zaprášíme ji moukou tak, aby jíška byla světlá. Pak ji zalijeme vodou, přidáme sůl, pepř i kmín a houby, ať čerstvé nebo sušené, zvlášť vařené i s odvarem. Hotovou omáčku zlepšíme zelenou petrželí.

Guláš valašský s houbami

Skopové nebo jiné maso nakrájíme na kostky a dáme vařit do vody spolu s rozkrájenou cibulí a očištěnými nakrájenými houbami. Přidáme sůl, česnek, pepř, papriku, majoránku a podle libosti i nakrájenou mrkev a petržel. Vše vaříme v kotlíku, nejlépe nad otevřeným ohněm. Teprve, když je maso měkké, přidáme oškrábané brambory, na kolečka krájené, a spolu dovaříme. Podáváme na hlubokých talířích se lžící a s chlebem.

Celery plněný houbami

Menší celery ovaříme ve vodě, pak jim seřízneme víčko a vydlabeme je. Naplníme je masitou nádivkou, do níž přidáme i odušené houbičky. Naplněné

a zakryté celery dusíme na omastku ještě spolu s pokrájenými houbami. Když šťáva vysmahne, podlijeme vodou z celeru a dodusíme do měkká. Nakonec šťávu zaprašíme moukou a povaříme na omáčku.

Bublanina s houbami

Očištěné a pokrájené houby odusíme na kmíne s petrželkou. V mléce rozmícháme strouhanou housku spolu se žloutky na řídkou kaši a zkypříme ji na konec tuhým sněhem. Houby dáme do vymazané ohnivzdorné mísy, na ně dáme kaši a zapečeme v troubě. Podáváme se zeleninou nebo salátem.

Houby s vejci a krupicí

Čerstvé houby pokrájíme a odusíme na kmíne až vysmahnou. Pak do nich zaklechtáme vejce s mlékem i krupicí, aby pokrm byl vydatnější. Na každé vejce počítáme lžici mléka a lžičku krupice, kterou necháme předem asi 20 minut v mléce nabobtnati. V zimě použijeme hub sušených, které máme předem několik hodin v trošce mléka. Pak ocezené dusíme jako čerstvé.

Z HOUBAŘOVA HRNCE

Zima je tradičním obdobím přípravy houbových jídel ze sušených hub i jinak pro pozdější uchování připravených hub. Z vašich autorských receptů, o které se dělíte s ostatními čtenáři dnes vybírám...

Chlebový hubník

Plátky chleba a z nich drobnější kostičky zalijte mlékem, promíchejte a ponechte nasáknout. Vmíchejte sekané bukvice, vejce, kmín, pepř, majoránku, lisovaný česnek, houby obdělané na slanině spolu se zahnědlou cibulkou. Vše vypracujte s přidáním vody z hub na volně tekoucí směs. Kořením přitom nešetřte a o něco více i osolte, pečením se chuť harmonicky prolne. Směs vlijte do vymazaného a vysypaného pekáčku a v předeřháté troubě pečte do zezlátnutí.

Suroviny: *Plnou dvojrst předem máčených sušených hub, 400 g tmavého chleba, 20 g vyloupaných bukvic (či lískových oříšků), 2 střední cibule na kolečka, 4 stroužky česneku, 50 g slaniny, 2 dl mléka, 4 vejce, sůl, drcený kmín, mletý černý pepř, drhnutá majoránka, sádlo i na vymazání a strouhanku na vysypání pekáčku.*

Stáňa Procházková, Desná v Jizerských horách

Houbami plněná vecka

Odřízněte oba konce vecky a celou ji dobře vydlabejte (nejlépe dlouhým tenkým cukrářským nožem). Část vnitřní střídky nejemno nakrájejte a přidejte k osoleným, okořeněným houbám a poduste na sádle s cibulí. Po vydušení přidejte ještě krájený pórek, kapii a odstavte. Mícháním ve vychládající směsi rozpustíte tolik rostlinného tuku, aby mírně tekutou hmotou bylo možné nalít

do vnitřku vecky. Odříznuté špičky vecky přiložte na původní místo a vecku dejte vychladit. Krájejte, přizdobte a podávejte podobně jako chlebičky.

Suroviny: Celá vecka (bageta), směs hub, sádlo, cibule, pórek, červená kapie, sůl, drcený kmín, pažitka a roztíratelný rostlinný tuk (např. Perla, Rama).

Hana Vařeková, MK Velké Hamry

Pomazánka z růžovek

Z opracovaných a na sousta pokrájených růžovek opečte na sádle růžové škvarky a odstavte. Vychladlé houby jemně namelte, osolte, okořeňte, přidejte česnek a dohledka vmíchejte. V době hojnosti růžovek si i pro mnohé další použití do zásoby uchovejte do sklenic napěchované a sádlem zalité, shora uvedeným přírodním způsobem připravené škvarky.

Suroviny: Muchomůrky růžovky, sádlo, třený česnek, sůl, drcený kmín, mletý černý pepř.

Hana Vařeková, MK Velké Hamry

FOTORECEPTÁRIUM

Tento recept i se snímkem z přípravy každého takového kulinářského počinu si také můžete stáhnout na spolkových stránkách České mykologické společnosti <http://www.myko.cz> v rubrice s názvem „fotoreceptárium“. V elektronické či tištěné podobě si tak budete moci snadno založit vlastní, jakési „Foto-houbo-receptárium“. Pak už bude snadné čerpat náměty z houbové kuchyně pro sebe, či potěšit jimi své okolí, kdykoli vás „přepadne“ ta správná houbová chuť. . .

Houbo-sýrová omeleta

Pokrájené houby osolte a orestujte na másle. Do mísy nastrouhejte sýr, vyklepněte vejce, osolte, přidejte na kolečka pokrájený pórek, houby a vyšehejte do spojení. Omeletu na másle opečte nejprve přiklopenou, po zahoustnutí ji opepřete a na pánvi ji opatrně přehodte. Dopékejte dozlatova a neprodleně ji horkou podávejte.

Suroviny: Houby, vejce, tvrdý aromatický sýr, sůl, mletý bílý pepř, pórek, máslo.

Aleš Vít

Tomáš Pilař

Setkání na severu

Letos v polovině června jsme podnikli cestu do nejsevernějších částí Evropy – bylo to v době, kdy se příroda v těchto arktických krajích nakrátko probouzí k životu. Navštívili jsme nejzápadnější výběžek ruské tajgy v norském národním parku Pasvik a pak projeli celé severní pobřeží Norska od Kirkenes až po Narvik. Naším hlavním cílem bylo procestovat ty nejsevernější rybářské vesničky a přístavy, kde jsme mohli nahlédnout do všedního arktického života.

Vesnička Berlevåg leží na poloostrově Varanger. Musí odolávat náporu severního ledového oceánu, který v minulosti přístav i vesničku prakticky zničil. Jen díky mohutným tetrapodenovým molům z roku 1973 se tu život zachoval. Po příjezdu do vesničky jsme si udělali procházku k přístavu. Na porostu, který při dobré vůli můžeme nazvat loučkou, jsem spatřil něco, co se mi v té chvíli zdálo jako zjevení. Z porostu vykukovala – přímo se na mě smála – hlavička nádherného smrže.

V tak drsné přírodě bych tuto krásnou houbu nečekal. Plodnici jsem vyfotografoval, pak ještě pohladil pohledem, a zanechal dál tvrdému polárnímu životu. Z u nás rostoucích smržů se mi zdál nejpodobnější smrž kuželovitý – *Morchella conica*, ale určení bych ponechal odborníkům.

Během průjezdu národními parky finské Karélie o týden později jsem našel ještě několik krásných křemenáčů, ale zážitku z Berlevågu se to nevyrovnalo. I když gastronomický požitek v druhém případě stál také za to.

Jiří Burel

Reportáž z II. mykologického setkání v Hostýnských vrších – Tesák 2007

Po loňském setkání mykologických přátel na Tesáku, které bylo naplněno množstvím zážitků, obohaceno zajímavými nálezy na místě a okořeno nově popsaným druhem slzečniku, jsem letos neváhal opět ani chvíli a přihlásil jsem se na reprízu této akce.

Brzy se mi ozvali i moji milí spolucestující – Oldřich Jindřich a Martin Kříž, takže jsme vyráželi ve stejném složení jako v loňském roce. Plán byl také obdobný – cestou přes celou republiku se zastavit na nějaké zajímavé lokalitě, kde by hrozil nález zajímavých hub, které by bylo možné zvěčnit svými fotoaparáty.

Odjezd tentokrát vyšel podle kalendáře o den dříve – na 31. srpna. Úkol vybrat první lokalitu jsem dostal já. Vzhledem k tomu, že jsem měl na své oblíbené lokalitě nedaleko dálnice D1 připravené pro Oldu plodnice kuřátek, nebyl to úkol složitý. Krátká zastávka na Vysočině nedaleko obce Úsobí byla úspěšná a navzdory místním praktickým houbařům byla kuřátka nažloutlá – *Ramaria lutea* nalezena. Náš kuřátkový specialista měl o to větší radost, když kousek od místa mého nálezu našel další plodnici, která byla mnohem větší a s vyvinutějšími znaky. Kuřátko, zahrnuté i do Červeného seznamu hub (makromycetů) ČR, i několik dalších nalezených druhů hub tak celou posádku příjemně naladilo. Druhou zastávku zrežiroval Martin, který nás na základě přesných informací od Jirky Polčáka zavedl na hráz rybníku Kolečko u Tovačova, kde jsme se pokoušeli nalézt zajímavý druh bedly z rodu *Leucoagaricus*. A byli jsme úspěšní! Nález se nám zdařil v momentě, kdy jsme již přestali věřit, neboť jsme v tu chvíli téměř celý rybník obešli dokola.

Zbýlý úsek cesty byl naplněn rozbořem teoreticky očekávaných druhů v okolí Tesáku a již tradičními stesky na sucho v místě setkání v kontrastu s hojností hub v místech odjezdů účastníků. Očekávání bylo přesto opět obrovské! Po příjezdu jsme vyházeli batožinu do chatky a spolu s dalšími již dorazivšími účastníky se vydali na krátkou obhlídku terénu. Sucho bylo cítit na každém kroku a zdálo se, že se naše obavy naplňují. Olda si sám pro sebe nadával, proč se za takovým suchem plahočí přes celou republiku. . .

V noci nás pak probudil vydatný déšť, který vytrval i do ranních hodin. Napětí bylo cítit z většiny účastníků – zda nebudou chodit v dešti a mokru „suchým lesem bez hub“. Prvních pár kroků v blízkosti pralesa ale všem výrazně zvedlo náladu. Jednak odevšad vykukovaly velké i malé houbičky, jednak se dešťové mraky začaly trhat a chvílemi dokonce nepršelo.

Oddělil jsem se od ostatních a vydal se pro jistotu zkouknout místo, kde jsem loni zanechal nechtěně svou krytku objektivu. Co kdyby se usmálo na mě štěstí. Místo krytky jsem však našel velikého mloka střežícího několik druhů hub, které jsem v těchto místech loni neviděl. Salamandr mi je tam určitě hlídal, a navíc mi dokonce chvilku v klidu zapózoval před fotoaparátem, domnívajíc se patrně, že bude zveřejněn pro nějaký módní časopis.

Chvilku jsem si v klidu fotil, když tu se kolem mě mihnul hlavní organizátor Jirka Polčák, ukazujíc mi na monitoru svého fotoaparátu nález nějakého hnojníčku, který fotil o chvilku dříve o něco výše. Hladiny adrenalinu mi rychle stoupla. Na obrázku byl hnojník čtyřštěpný – *Coprinus variegatus* (syn. *C. quadrifidus*), který už se několik let marně pokouším nalézt, a kvůli kterému jsem si např. před 14 dny upravil svou trasu na Slovensko o krátkou zajížďku cca 100 km, jen abych mohl obhlédnout mě jedinou známou lokalitu v pralese Razula, kde ho našel Dalibor Janda. A teď byl tady na Čerňavě v plně

kráse (Obr. 59)! Z dalšího odpoledního programu zahrnujícího přesun do rezervace Tesák jsem se omluvil se slovy, že do večera mě nikdo neuvidí a z Čerňavy nedostane. V prvním jsem se však překvapivě zmýlil.

Zrovínka ve chvíli, kdy jsem – využivše hodinové pauzy mezi bouřkami – doprohlédl a dofotil všechny možné skupiny i detaily hnojníku čtyřštěpného, kde se vzal tu se vzal, stál přede mnou zadýchaný Martin Kříž. Nějaká dobrá duše mu totiž chvilku předtím někde dole pod pralesem prozradila, že se našla takováto vzácnost, a tak rychle vyklusal až na jeho samý vrchol s touhou si hnojníček také vyfotit. Příroda však v tu chvíli řekla rázné NE – spustil se veliký slejvák, ve kterém jsme my dva stěží hledali možnost, jak zůstat alespoň trochu suší pod deštníkem, resp. igelitovou fólií nad hlavou. Nakonec se ale i počasí umoudřilo a Martin odběhl zase pryč spokojen s pěkným záběrem v aparátu.

Znovu jsem osaměl a vydal se dál klikatou cestičkou obcházejíc padlé jedle a buky. K vidění bylo stále mnoho pěkných skupin hub. Znovu jsem vyndal své fotografické náčiní z brašny a dával velký pozor, kam vše pokládám, neb po loňských zkušenostech s krytkou si dávám dvojnásobně veliký pozor na svůj rituál a odkládání všeho příslušenství, domnívám se, že všechny trable mě jistě již potkaly loni. Ale opět jsem se mýlil. Digitální zrcadlovce se asi moc nelíbila okolní vlhkost, nebo si ji chtěla vyzkoušet zevnitř, a začala stávkovat svým osobitým způsobem: nastavovala náhodně velikost clony a času, na manuální nastavování či aretace se neohlížela a způsob jejího výpočtu expozice je mi dodnes záhadný (snímky byly buď zcela černé nebo naopak přexponované). Do toho se zřejmě nepohodla s čerstvě dobitou baterkou a rozhodla se ji vybit. Naštěstí mám náhradní zcela nabitou baterku říkal jsem si, ale ouha – ani ta se zrcadlovce nelíbila a během pár snímků mi na malém monitoru svítla baterie z poloviny vybitá. Nakonec se však přeci jen zrcadlovka nechala sluníčkem obměkčit a přesvědčit, že do večera by vydržet ještě mohla a za dobré slovo opět správně měřila. Jak se člověku v takové chvíli uleví, si dokáží představit snad všichni držitelé obdobných technických vymožeností. Celé odpoledne se díky umoudření se techniky daly zdokumentovat mnohé další nálezy.

Když jsem před večerí dorazil zpět do chaty, přistihl jsem skupinu fotografu aranžujících plodnici závojenky plavozelené – *Entoloma incanum* v trávě. Došel jsem do chaty odložit své nálezy, zapnout sušičku plnou hnojníků, a vrátil se zpět. Naklonil jsem se nad místem, kde před chvílí stála závojenka, abych si ji prohlédl, ale zahlédl jsem ji v malé krabičce... a náhle se ozval výkřik. Věděl jsem, že je asi zle a že něco bude pod mou nohou. Ano – byla to druhá plodnice závojenky. Všichni přítomní fotografové měli veliké štěstí, že jsem se chvilku zdržel v chatě s hníky a sušičkou, neboť během té chvilky si ji stihli vyfotografovat celou a díky mému „odbornému došlápnutí“ mohli nyní vidět

stejnou závojenku na dva kusy. Místo vyobcování z mykologické společnosti jsem ale naštěstí všechny jen pobavil. Ale můj veleúspěšný den ještě nekončil. Martin mi totiž ukazoval tři plodničky kalichovky žlutolupenné – *Gerronema strombodes* z Tesáku a já neodolal a rychle jsem vyrazil na kraj lesa vyfotit alespoň dokumentačně tento zajímavý nález. Rozzářen tím, že baterka i foťák fungují a že za rozpúlení závojenky jsem byl pomalu pochválen, zapomněl jsem na svou již proklamovanou obezřetnost při focení. Foťák na stativu v ruce jedné, osvětlovací fólie a zatemňovací fólie v ruce druhé, houbička křečovitě sevřená dvěma prsty, rychle položit na padlý kmen a pak obvyklý rituál: sundat brýle, abych se mohl lépe dívat do hledáčku, nastavit kompozici, zaostřit, osvětlit zespondu, zatemnit shora, CVAK, CVAK, rychle vše sbalit a tradá do chaty, odevzdat houbu nálezci, no ještě si ji jednou prohlédnout a zapamatovat... a brýle mám kde?! Povím Vám, že brýle se bez brýlí hledají opravdu špatně (navíc s vědomím, že jsem si na ně v nedávné minulosti také i sednul, kleknul a šlápnul – vždy samozřejmě v zápalu focení). Po nálezu dne, a to nálezu mých vlastních nerozbitých brýlí, mě čekala zasloužená večere i povečerní siesta u piva.

V neděli ráno všichni účastníci setkání postupně navštívili areál pily Bernátka, aby se zde možná naposledy rozloučili s nově popsaným druhem slzečníku papouščího – *Bolbitius psittacinus*. Pila totiž zanikla, dřevo z lokality bylo odvezeno, místy byla plocha srovnána se zemí a tlejících dřevěných zbytků dřevní hmoty znatelně ubylo. Byla to trochu smutná derniéra – účastníci se shodli, že ještě možná rok či dva se bude vyskytovat pár plodnic slzečníku a pak – kdo ví? Proč se ale trápit, takový je už mykologický život. Navíc všude kolem bylo v danou chvíli stále plno jiných hub. Z nejzajímavějších musím vyzdvihnout již zmiňovanou kalichovku žlutolupennou – *Gerronema strombodes*, která zde rostla na jednom místě ve velkých skupinách. Simona Komínková se rozplývala nad centimetr velikou helmovkou. Zbystřil jsem pozornost, neb druhou přesně takovou jsem před malou chvílí viděl vedle hnojníku řasnatého – *Coprinus plicatilis*. O pár desítek sekund jsem se vrátil zpět s pidihelmovkou, kterou jsem s nadšeným výrazem pokládal na kousek dřeva, ze kterého rostla první plodnička. Očekával jsem pochvalu, ale místo toho se ozval zmatený hlas... nevěšim si totiž, že jeden z mých prstů při pokládání helmovčičky rozmáčkl její třetí malou příbuznou, velikou asi 5 mm. Za dva dny se mi tak podařilo před zraky všech poškodit další houbu. Po zbytek dne jsem se pak raději k nikomu nepřibližoval, abych své ničitelské schopnosti nekorunoval do třetice.

Na tomto místě čestně prohlašuji, že mé ničitelské chování se dle pozorování a dvouletého výzkumu projevuje výhradně v okruhu 5 km od Tesáku. Na jiných mykologických akcích se účastníci mé osoby nemusejí nikterak obávat a

zajímavé houbičky mi mohou bez větších obav ukazovat na vzdálenost 1 m!

Asi v poledne jsme s Oldou a Martinem vyrazili směrem k domovu, avšak s krátkou zastávkou v habrovém lese u obce Lišná, kde byl k vidění např. ryze klamný – *Lactarius decipiens*, choroš hlízovitý – *Polyporus tuberaster* (= *P. lentus*) či psivka obecná – *Mutinus caninus*. Jelikož jsem si sbíral dubáčky a jiné hříbečky do koše (abych doma udobřil všechny přítomné svou třídenní neúčastí na domácích pracech), Olda do mě začal svým milým osobitým způsobem rýpat: „... chtěl by být mykologem a přitom je to obyčejný hříbkař...“ A tak jsem mu ve slabé chvílce odvětil, že mi dokonce už do bytečku přítelkyně povolila i mikroskop, takže hříbkař ze mě rozhodně nebude. Ale to jsem si zavařil ještě víc. Prý jí při nejbližší příležitosti tuto její nerozvážnost rozmluví – „chudák holka, neví do čeho jde – dovolit mikroskop ve společném bydlení“. Jistota je jistota, říkal jsem si, a tak jen co jsem se s kolegy v Praze rozloučil, raději jsem hned mikroskop přestěhoval na jeho nové působiště.

Setkání na Tesáku se opět vydařilo. Se všemi se těším brzy opět na viděnou!

Jiří Burel: The 2nd Mycological Meeting (Tesák 2007) in the Hostýnské vrchy Hills in Central Part of Moravia

The article informs about the 2nd Mycological Meeting (Tesák 2007) in the Hostýnské vrchy hills in the central part of Moravia, Czech Republic. Some highly interesting species of mushrooms were found during that foray, such as *Bolbitius psittacinus* - described as a new species by A. Hausknecht, V. Antonín and J. Polčák quite recently [Czech Mycology 59(1): 1-9, 2007], or *Gerronema strombodes* (Berk. et Mont.) Singer.

Výstava hub v Kryrech

Mykologický kroužek uspořádal ve dnech 12. až 13. října 2007 v přísáli Kulturního domu Kryry podzimní výstavu hub. Jednak jako pokračování bohaté tradice (v kronikách je zaznamenáno, že v některých letech historie MK Kryry byly pořádány i dvě až tři výstavy ročně, mezi nimi i putovní v Žihli, Lubenci, Podbořanech atd.) a dále jsme chtěli podpořit osvětu mezi mládeží a také svým způsobem vyjádřit poděkování městu, jež podporuje náš kroužek.

Dnem „D“ se stal čtvrtek 11. října, kdy se členové a přátelé MK vypravili do širokého spektra lokalit pro exponáty (do Knížehájů, petrohradských, vrouteckých, bedlnských, hubertských, tisských, žihelských a dalších lesů). Uskutečnili jsme tak nesmírně široký záběr průzkumu růstu hub a potvrdili si, jak nádherným koníčkem je houbaření a mykologie. Každý se ve zmiňovaný den snažil získat co nejzajímavější exponáty jedlých i nejedlých hub, z nichž se pak v kulturním domě vybíraly ty nejlepší exempláře pro výstavu. Termín výstavního sběru, který určil předseda MK, tak říkájíc „vyšel“, ale bylo to na hraně, protože růst některých druhů již zákonitě končil.

Vyplatilo se nám však velezkušeného odborníka Augustina Herrmanna poslechnout, protože v našem případě nejde o množství (například hříby měly vr-

chol počátkem září), ale o co nejpestřejší paletu všech podzimních hub. Vždyť bylo nakonec vystaveno na 186 druhů! Něco se tedy musí obětovat vzhledem k mnoha činitelům růstu a roční době. Například v létě tolik hojná a výtečná muchomůrka růžovka chyběla!

Samozřejmě, že se na výstavě objevily i vzácnější druhy. Po konzultaci s panem Herrmannem, který houby dobře určuje, a poutavě o nich vypráví, jsme třídili lesní krasavce – stroček trubkovitý, šiškovec černý, hřib nachovýtrusý, který na výstavu putoval až ze Šumavy, či z kryrského paloučku pečárku dvouvýtrusou. . . Byla to nádhera, vidět a poznávat tolik jedlých i nejedlých „květin lesů“ pohromadě.

Letos navíc předseda Gusta Herrmann a Milouš Archman zvládli kromě interview pro redaktory regionálního rozhlasu téměř tříhodinové natáčení pro regionální televizi. Zřejmě vznikne krátký dokument o výstavě a hlavně o historii našeho kroužku. Již se těšíme, až jej budeme moci shlédnout na některé z příštích schůzí.

Podařilo se důsledně naplnit ideu srovnávací osvěty s cílem prevence proti otravám z hub, prezentovat vždy jedlý druh a vedle něj vzorek či obraz nebezpečného dvojníka a poukázat tak na rozdíly. Tato praxe našla živnou půdu právě u mladé generace. Celé páteční dopoledne se totiž na výstavě točily třídy ZŠ jedna za druhou – od prvňáčků po nejstarší deváťáky s pedagogickým doprovodem. Atmosféra byla skvělá. Zájem, dotazy, ba i žádoucí kázeň dětských návštěvníků, kteří měli bezplatný vstup. Celkem jich bylo 277 a někteří z nich se ještě vraceli odpoledne znovu, někteří pak i následující den výstavy.

Jako doplnění výstavy měla úspěch i prezentace tématické filatelie o houbových (část velké sbírky poštovních známek vystavil Gusta Herrmann) a také houbařská literatura a ukázky zpracování hub (koření, trestí, nakládání, sušení, atd.).

Kryrská houbařská výstava trvala od pátku do soboty a navštívilo ji celkem asi 420 osob. Dokázala, že v mykologickém kroužku jsou sice převážně lidé starší věkem, ale mladí srdcem, kteří se dokážou v pravou chvíli stmelit, zabrat a předvést dobré houbařské dílo nejen v lese, ale i na poli osvěty pro veřejnost. Však jim to za všechny žáky pěkně zapsala do kroniky jedna žákyně z 5. ročníku ZŠ:

Děkujeme za všechny dětičky,
že jste nám ukázali houbičky,
také již víme dnes,
že je třeba chránit les!

Kamil Kraus a Milouš Archman

Jarní cyklus přednášek 2008

Přednášky České mykologické společnosti pro širokou houbařskou veřejnost se konají vždy v pondělí od 19.00 do 21.00 hodin v budově VŠUP v Praze 1, náměstí Jana Palacha 80, posluchárna č. 23, 1. patro.

Datum	Přednášející	Téma přednášky
3. března	Balatka S.	<i>Zhodnocení fotosoutěže 2007</i>
10. března	Jablonský I.	<i>Pěstování hub v Koreji</i>
17. března	Landa J., Hruška P.	<i>Listnaté stromy a houby IV</i>
31. března	Sobotková M.	<i>Houbové variace barev a tvarů</i>
7. dubna	Burel J.	<i>Červený seznam hub I</i>
14. dubna	Burel J.	<i>Houby Prahy</i>
21. dubna	Kříž M.	<i>Zajímavé houby severních Čech</i>
28. dubna	Krs V.	<i>Jedovaté houby</i>
5. května	Burel J., Krs V.	<i>Kodexové houby I</i>
12. května	Burel J., Krs V.	<i>Kodexové houby II</i>
19. května	Landa J.	<i>Naše šlávnatky</i>
26. května		<i>Valná hromada</i>
2. června	Jablonský I.	<i>Léčivé houby</i>
9. června	Vít A.	<i>Houbař u plotny</i>
16. června	Švecová A.	<i>Houby na památných stromech II</i>

Pro případ nenadálého zaneprázdnění nebo nemoci některého z přednášejících jsou připraveny náhradní přednášky:

Krs V. – *Lidové názvy hub*

Obsah Mykologického sborníku 4/2007

Milí čtenáři	108
Bohumil Bušek: Vláknice běloplstnatá – <i>Inocybe albovelutipes</i> Stangl, nápadný druh vláknice z Kerska	110
Jan Borovička: <i>Psilocybe medullosa</i> (Bres.) Borovička, comb. nova	114
Martin Chocheľ: Hojný výskyt muchomůrky stroupkaté – <i>Amanita ceciliae</i> (Berk. et Broome) Bas v Malé Veleňi	114
Jan Borovička: Poznáváme holubinky XII. Holubinka parková – <i>Russula exalbicans</i> (Pers.) Melzer et Zvára	116
Jan Borovička: Dva nálezy pavučince olivového – <i>Cortinarius infractus</i> (Pers.) Fr.	118
Jan Borovička: Zajímavá podzimní houba: čirůvka sírožlutá – <i>Tricholoma sulphureum</i>	120
Jedlé houby	
Aleš Vít: Využití hub v kuchyni	122
Různé	
Tomáš Pilař: Setkání na severu (str. 127); Jiří Bureľ: Reportáž z II. mykolo- gického setkání v Hostýnských vrších – Tesák 2007 (str. 127); Výstava hub v Kryrech (str. 131)	

Mykologický sborník

Editor-in-chief: Jan Borovička, bore.bor@gmail.com

Subscription: € 15 (Europe), € 20 (other countries).

Contents of No. 4/2007:

Leading Article: Jan Borovička – The XV Congress of European Mycologists (p. 108); Bohumil Bušek – *Inocybe albovelutipes* Stangl – A Notable *Inocybe* Species from Kersko, Central Bohemia (p. 110); Jan Borovička – *Psilocybe medullosa* (Bres.) Borovička, comb. nova (p. 114); Martin Chocheľ – A Rich Occurrence of *Amanita ceciliae* (Berk. et Broome) Bas in Malá Veleň, North Bohemia (p. 114); Jan Borovička – Learning to Know the Brittlegills XII – *Russula exalbicans* (p. 116); Jan Borovička – Two Finds of *Cortinarius infractus* (Pers.) Fr. in Central Bohemia (p. 118); Jan Borovička – *Tricholoma sulphureum*: An Interesting Autumnal Mushroom (p. 120); Jiří Bureľ – The 2nd Mycological Meeting (Tesák 2007) in the Hostýnské vrchy Hills in Central Part of Moravia (p. 127).

The leading and main articles, summarised in the English language and listed in the Table of Contents, are accompanied by other contributions from CMS branches, mycological clubs and individual members on interesting events and activities. Popular mushroom meal recipes are also included in this issue of Mykologický sborník.

Figures and Tables:

Front cover: *Psilocybe medullosa*. Photo by Jan Borovička. Back cover: *Leccinum scabrum*. Photo by Jan Zavřel. Fig. 48. *Cortinarius infractus*. Boubová Hill, Czech Carst (Hostim), 27. X. 2007 leg., det, photo by Jan Borovička (PRM 858120). Fig. 49. *Cortinarius infractus*. Na Stříbrné Nature Reserve, Český Šternberk, 5. IX. 2006 leg., det, photo by Jan Borovička (PM 846605). Fig. 50. *Inocybe albovelutipes* Stangl. a) cheilocystidia; b) spores; c) terminal hyphae in the upper part of the stipe. Fig. 51. *Inocybe albovelutipes*. In the forefront – the largest fruit-body found in Kersko (Czech Republic). Photo 6. IX. 2006 by Bohumil Bušek (PRM 858148). Fig. 52.

Inocybe albovelutipes. A group of fresh fruit-bodies found in Kersko (Czech Republic). Photo 12. IX. 2007 by Bohumil Bušek. Fig. 53. *Russula exalbicans*. Sub *Betula pendula*. In vicinity of a slag dump, Lhota u Příbramě, Central Bohemia. Leg., det. & photo 17. IX. 2007 by Jan Borovička (PRM 858124). Fig. 54. *Russula exalbicans* (discoloured form). Sub *Betula pendula*. In vicinity of a slag dump, Lhota u Příbramě, Central Bohemia. Leg., det. & photo 17. IX. 2007 by Jan Borovička (PRM 858124). Fig. 55. *Russula exalbicans*. Sub *Betula pendula*, Prague-Kobylysy, Central Bohemia. Leg., det. & photo 26. VIII. 2007 by Jan Borovička (PRM 858126). Fig. 56. *Amanita ceciliae*. Plešivec Hill, Litoměřice district, Czech Republic. Sub *Quercus*, *Corylus* and *Crataegus*. Not. & photo 29. VIII. 2002 by Martin Kříž. Fig. 57. *Tricholoma sulphureum*. Sub *Quercus* and *Carpinus*, Prague-Kobylysy (Ládví), Czech Republic. 9. IX. 2007 leg. & photo by Jan Borovička (PRM 858098). Fig. 58. *Tricholoma sulphureum*, an abnormal fruit-body. Sub *Quercus* and *Carpinus*, Prague-Kobylysy (Ládví), Czech Republic. 9. IX. 2007 leg. & photo by Jan Borovička (PRM 858098). Fig. 59. *Coprinus variegatus*. Čerňava Nature Reserve, sub. *Acer* (tree trunk base), leg. 1. IX. 2007 J. Polčák. Det. & photo by J. Burel (herb. J. Burel). Fig. 60. Mushroom food.

★

Členové České mykologické společnosti a mykologických kroužků jsou ochránci přírody. Heslo jednoho ze zakladatelů tohoto časopisu – dr. F. Smotlachy „Chraňte naše krásné lesy a houby v nich“ stále platí. Přátelé, získávejte nové členy ČMS a nové odběratele Mykologického sborníku!

Upozorňujeme na změnu výše členského příspěvku na 100,- Kč, studenti a důchodci 50,- Kč. Předplatné časopisu zůstává beze změn.

Přední strana obálky: lysohlávka lesní – *Psilocybe medullosa*. Foto Jan Borovička. Zadní strana obálky: kozák březový – *Leccinum scabrum*. Foto Jan Zavřel.

Mykologický sborník vydává Česká mykologická společnost, Karmelitská 14, 118 00 Praha 1, tel. 257 530 842. Tiskne Tiskárna Horák, Drážďanská 83A, 400 07, Ústí nad Labem. Předplatné 150,- Kč, do ciziny € 15 (Evropa), € 20 ostatní. Odběr lze přerušit výpovědí do měsíce po vyjití předposledního čísla.

Šéfredaktor: Mgr. Jan Borovička. Technický redaktor: Ing. Jan Zavřel. Členové redakce: Ing. Jiří Burel, Mgr. Bohumil Bušek, Ing. Jaroslav Landa, Ing. Anna Švecová.

Příspěvky přijímáme na e-mailové adrese redakce@myko.cz nebo na adrese České mykologické společnosti, nejlépe v elektronické podobě. Redakce si vyhrazuje právo články upravovat.

<http://www.myko.cz>

Toto číslo vyšlo v lednu 2008 a má 28 stran. Další číslo vyjde v březnu 2008.

Sazba byla provedena programem T_EX. Všechna autorská práva vyhrazena.

Časopis založen r. 1919. Ročník LXXXIV.

Cena tohoto čísla je 35 Kč.

ISSN 0374-9436

Obr. 59: Hnojník čtyřštěpný – *Coprinus variegatus*. U paty javoru v PR Čerňava našel 1. IX. 2007 J. Polčák. Určil a fotografoval J. Burel (herb. J. Burel).

Obr. 60: Houbo-sýrová omeleta. Fotografoval Aleš Vít.

